

VYHLÁŠKA O PRACOVNĚLÉKAŘSKÝCH SLUŽBÁCH
A NĚKTERÝCH DRUZÍCH POSUDKOVÉ PÉČE

Vyhláška o pracovnělékařských službách a některých druzích posudkové péče

Ivo Krýsa

PRAKTICKÝ KOMENTÁŘ

Wolters Kluwer

Vzor citace:

KRÝSA, I. *Výhláška o pracovnělékařských službách a některých druzích posudkové péče. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, 168 s.

Právní stav publikace je k 1. 7. 2020.

© JUDr. Ivo Krýsa, Ph.D., 2020

ISBN 978-80-7598-794-5 (brož.)

ISBN 978-80-7598-795-2 (e-pub)

ISBN 978-80-7598-796-9 (mobi)

www.wolterskluwer.cz

OBSAH

Seznam použitých zkratk	IX
Předmluva	XI

VYHLÁŠKA č. 79/2013 Sb., O PROVEDENÍ NĚKTERÝCH USTANOVENÍ ZÁKONA č. 373/2011 Sb., O SPECIFICKÝCH ZDRAVOTNÍCH SLUŽBÁCH, (VYHLÁŠKA O PRACOVNĚLÉKAŘSKÝCH SLUŽBÁCH A NĚKTERÝCH DRUZÍCH POSUDKOVÉ PÉČE)

§ 1	Úvodní ustanovení	1
§ 2	Obsah pracovnělékařských služeb	5
§ 3	Písemná smlouva, pravidelný dohled na pracovišti	11
§ 4	Rozsah pracovnělékařských služeb	14
§ 5	Dokumentace o pracovnělékařských službách	17
§ 6	Účel lékařských prohlídek	20
§ 7	Požadavky na obsah lékařských prohlídek	24
§ 8	Lékařské prohlídky ke vzdělání nebo v průběhu vzdělávání	32
§ 9	Druhy pracovnělékařských prohlídek	35
§ 10	Vstupní prohlídka pravá a nepravá	36
§ 11	Periodická prohlídka	40
§ 12	Mimořádná prohlídka	45
§ 13	Výstupní prohlídka	50
§ 14	Následná prohlídka	53
§ 15	Náležitosti žádosti o provedení pracovnělékařské prohlídky a posouzení zdravotní způsobilosti ve vztahu k práci	56
§ 15a	Náležitosti žádosti o provedení lékařské prohlídky a posouzení zdravotní způsobilosti ke vzdělávání a v průběhu vzdělávání	59
§ 16	Náležitosti lékařského posudku ke vzdělávání	61
§ 17	Náležitosti lékařského posudku o zdravotní způsobilosti k práci	63
§ 17a	Náležitosti potvrzení o provedení výstupní prohlídky	70
§ 18	Přechodná ustanovení	72
§ 19	Zrušovací ustanovení	72
§ 20	Účinnost	72

PŘÍLOHA 1 Doba potřebná k zajištění pracovnělékařských služeb 74

PŘÍLOHA 2 Rizikové faktory a nemoci, které při výskytu těchto faktorů vylučují nebo omezují zdravotní způsobilost k práci, rozsah odborných vyšetření a četnost lékařských prohlídek v případech, kdy se nepostupuje podle § 11 vyhlášky	79
Vysvětlení některých pojmů a použitých zkratk	79

I. RIZIKOVÉ FAKTORY PRACOVNÍCH PODMÍNEK	80
1. Chemické faktory (obecně)	80
2. Chemické faktory (vybrané)	82
3. Fyzikální faktory	120
4. Faktory fyzické zátěže	126
5. Faktory psychosenzorické zátěže	128
6. Škodliviny působící profesionální nemoci dýchacích cest, plic, pohrudnice a pobřišnice	129
7. Fyzikální, chemické nebo biologické faktory, které způsobují kožní nemoci	133
8. Biologické faktory	135
II. RIZIKA OHROŽENÍ ZDRAVÍ	137
1. Práce ve školách a školských zařízeních podle školského zákona, ve zdravotnických zařízeních, v zařízeních sociálních služeb a práce v dalších zařízeních obdobného charakteru, s výjimkou prací v objektech, u kterých není obvyklý přímý kontakt s žáky, klienty nebo pacienty, a dále práce zahrnující poskytování sociálních služeb v přirozeném sociálním prostředí osob	137
2. Činnosti epidemiologicky závažné	137
3. Obsluha jeřábů, opraváři jeřábů, vazači jeřábových břemen, obsluha transportních zařízení, regálových zakladačů, pracovních plošin, důlních těžných strojů, stavebních a jim obdobných strojů, trvalá obsluha nákladních výtahů	138
4. Obsluha a řízení motorových a elektrických vozíků a obsluha vysokozdvizných vozíků	138
5. Řízení motorových vozidel s výjimkou řidičů podle § 87 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů, pokud je tato činnost vykonávána	

jako obvyklá součást výkonu práce nebo jsou do místa výkonu práce přepravováni další osoby	139
6. Obsluha řídicích center a velinů velkých energetických zdrojů včetně jaderných a chemických provozů, při jejichž havárii by mohlo dojít k ohrožení zaměstnanců či obyvatelstva a k závažným ekologickým následkům	140
7. Nakládání s výbušninami, opravy tlakových nádob a kotlů, obsluha kotlů s výkonem alespoň jednoho kotle 50 kW a větším a kotlen se součtem jmenovitých tepelných výkonů kotlů větším než 100 kW, obsluha tlakových nádob stabilních a tlakových stanic technických plynů, obsluha a opravy turbokompresorů, chladicích zařízení nad 40 000 kcal (136 360 kJ), obsluha a opravy vysokonapěťových elektrických zařízení, práce na elektrických zařízeních podle jiného právního předpisu	140
8. Práce v hlubinných dolech	141
9. Práce ve výškách a nad volnou hloubkou, pokud je jiným právním předpisem stanoveno použití osobních ochranných prostředků proti pádu	142
10. Práce záchranářů s výjimkou zdravotnických záchranářů	143
11. Práce v klimaticky a epidemiologicky náročných oblastech zahraničí	143
12. Hlasová zátěž	144
13. Noční práce	145
14. Další práce nebo činnosti s rizikem ohrožení zdraví, které stanoví v rámci prevence rizik, v případech, kdy nelze tato rizika odstranit, zaměstnavatel ve spolupráci s poskytovatelem pracovnělékařských služeb	145
Seznam použitých zdrojů	153
Slovo o autorovi	154

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK¹

atomový zákon

zákon č. 263/2016 Sb., atomový zákon

nařízení vlády č. 211/2010 Sb.

nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání

obč. zák. / občanský zákoník

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

správní řád

zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

školský zákon

zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Úmluva o závodních zdravotních službách

vyhláška ministra zahraničních věcí č. 145/1988 Sb., o Úmluvě o závodních zdravotních službách (č. 141)

vyhl. č. 79/2013 Sb. / vyhláška č. 79/2013 Sb.

vyhláška č. 79/2013 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, (vyhláška o pracovnílékařských službách a některých druzích posudkové péče)

vyhl. č. 436/2017 Sb. / vyhláška č. 436/2017 Sb.

vyhláška č. 436/2017 Sb., kterou se mění vyhláška č. 79/2013 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, (vyhláška o pracovnílékařských službách a některých druzích posudkové péče)

vyhláška č. 432/2003 Sb.

vyhláška č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli

vyhláška o zdravotnické dokumentaci

vyhláška č. 98/2012 Sb., o zdravotnické dokumentaci

¹ Není-li dále uvedeno jinak, jsou všechny předpisy v textu citovány ve znění pozdějších předpisů.

zák. č. 309/2006 Sb.

zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci)

zák. o ochraně veř. zdraví / zákon o ochraně veřejného zdraví

zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů

zák. o služebním poměru

zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

zák. o spec. zdrav. službách / zákon o specifických zdravotních službách

zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách

zák. o státní službě

zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

zák. o zdrav. službách / zákon o zdravotních službách

zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách)

zákoník práce

zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

PŘEDMLUVA

Vážení čtenáři,

dostává se vám do rukou komentářová publikace, která si klade za cíl přiblížit a osvětlit problematiku poskytování pracovnělékařských služeb širokému spektru uživatelů: od právníků, přes lékaře, personalisty, studenty vysokých škol až po zájemce o tuto problematiku z řad široké veřejnosti. Při zpracování kladl autor důraz na to, aby komentář byl přehledný a srozumitelný a kromě odborného výkladu poskytoval rovněž odkazy na relevantní judikaturu.

Oblast pracovnělékařských služeb představuje toliko malou výseč v oboru zdravotnického práva, nicméně se dotýká každého, kdo je v pozici zaměstnance, pracovního či praktického lékaře či osobou odpovědnou u zaměstnavatele za zajištění systému pracovnělékařských prohlídek. Systém pracovnělékařských prohlídek a správné uplatňování principů a pravidel posuzování zdravotní způsobilosti je též jedním ze základních nástrojů vytváření příznivého pracovního prostředí a předpokladem pro uplatnění ústavně zaručeného práva na ochranu zdraví.

V Praze dne 30. 6. 2020

Ivo Krýsa

VYHLÁŠKA
č. 79/2013 Sb.
ze dne 26. března 2013
o provedení některých ustanovení zákona
č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních
službách, (vyhláška o pracovnělékařských
službách a některých druzích posudkové péče)

ve znění: vyhl. č. 436/2017 Sb.

Ministerstvo zdravotnictví stanoví podle § 95 odst. 1 k provedení § 52 písm. a) a c) a § 60 a v dohodě s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy podle § 95 odst. 2 k provedení § 52 písm. b) zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, (dále jen „zákon“):

§ 1 Úvodní ustanovení

Tato vyhláška zapracovává příslušné předpisy Evropské unie¹⁾ a upravljuje v souladu se závazky vyplývajícími z členství v mezinárodních organizacích²⁾ organizaci, obsah a rozsah pracovnělékařských služeb, posuzování zdravotní způsobilosti ve vztahu k práci nebo službě (dále jen „práce“) a posuzování zdravotní způsobilosti ke vzdělávání a v průběhu vzdělávání, s výjimkou posuzování zdravotní způsobilosti ke sportu a tělesné výchově.

¹⁾ Čl. 45 odst. 3 písm. a) a b), čl. 45 odst. 4, čl. 47 a čl. 49 směrnice Rady 2013/59/Euratom ze dne 5. prosince 2013, kterou se stanoví základní bezpečnostní standardy ochrany před nebezpečím vystavení ionizujícímu záření a zrušují se směrnice 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom a 2003/122/Euratom.

Čl. 10 odst. 2 směrnice 2003/10/ES o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví před expozicí zaměstnanců rizikům spojeným s fyzikálními činiteli (hlučným) (sedmnáctá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS). Čl. 9 odst. 1 a 2 směrnice 90/270/EHS ze dne 29. května 1990 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví pro práci se zobrazovacími jednotkami (pátá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS).

Čl. 14 bod 1 přílohy směrnice Rady 2014/112/EU ze dne 19. prosince 2014, kterou se provádí Evropská dohoda o úpravě některých aspektů úpravy pracovní doby v odvětví vnitrozemské vodní dopravy uzavřená Evropským svazem vnitrozemské plavby (EBU), Evropskou organizací lodních kapitánů (ESO) a Evropskou federací pracovníků v dopravě (ETF).

²⁾ Vyhláška č. 145/1988 Sb., o Úmluvě o závodních zdravotních službách.

K § 1

Vyhláška č. 79/2013 Sb. je prováděcím právním předpisem k zákonu o specifických zdravotních službách a v souladu se zmocňovacím ustanovením upravuje organizaci, rozsah pracovnělékařských služeb, dále posuzování zdravotní způsobilosti k práci nebo službě a rovněž posuzování zdravotní způsobilosti ke vzdělávání a v průběhu vzdělávání. Veškerá ustanovení této vyhlášky je proto třeba vždy vykládat a používat v souladu s příslušnými ustanoveními hlavy IV dílu 2 zák. o spec. zdrav. službách mezinárodních závazků České republiky vyplývajících z Úmluvy o závodních zdravotních službách, která byla přijata dne 26. června 1985 na 71. zasedání generální konference Mezinárodní organizace práce. Pro tehdejší Československou socialistickou republiku vstoupila v platnost dnem 25. února 1989. Vyhláška č. 79/2013 Sb. rovněž zapracovává ustanovení právních předpisů Evropské unie, které jsou uvedeny v poznámkách pod čarou.

Pracovnělékařskými službami jsou v souladu se zákonem o specifických zdravotních službách:

- zdravotní služby preventivní, jejichž součástí je hodnocení vlivu pracovní činnosti, pracovního prostředí a pracovních podmínek na zdraví,
- provádění preventivních pracovnělékařských prohlídek a hodnocení zdravotního stavu za účelem posuzování zdravotní způsobilosti k práci,
- poradenství zaměřené na ochranu zdraví při práci a ochranu před pracovními úrazy, nemocemi z povolání a nemocemi souvisejícími s prací,
- školení v poskytování první pomoci a pravidelný dohled na pracovištích a nad výkonem práce.

Pracovnělékařské služby je podle § 53 odst. 2 zák. o spec. zdrav. službách **po-
vinen zajistit** pro své zaměstnance a osoby ucházející se o zaměstnání **zaměst-
navatel**. Obdobné ustanovení obsahuje i § 224 zákoníku práce. Poskytovatele pracovnělékařských služeb si tedy zaměstnanec nemůže zvolit, neboť podle § 29 odst. 2 písm. b) zák. o zdrav. službách jsou pracovnělékařské služby vyloučeny ze svobodné volby poskytovatele a zdravotnického zařízení. Ustanovení § 103

odst. 1 písm. d) zákoníku práce proto ukládá zaměstnavateli sdělit zaměstnancům, u kterého poskytovatele jim budou poskytnuty pracovnělékařské služby.

Z citované právní úpravy, stejně jako z Úmluvy o závodních zdravotních službách tedy plyne, že pracovnělékařské služby musí zajistit zaměstnavatel, který zaměstnává alespoň jednoho zaměstnance nebo takového zaměstnance, resp. uchazeče o zaměstnání, hodlá přijmout. Z § 56 zák. o spec. zdrav. službách pak plyne povinnost zaměstnance podrobit se pracovnělékařským službám u zaměstnavatelem vybraného poskytovatele. Povinnost zajistit pracovnělékařské služby tedy neplatí pro osoby vykonávající činnost či poskytující služby mimo pracovněprávní vztahy (srov. § 12 zák. č. 309/2006 Sb.).

Pojmy **zaměstnavatel** a **zaměstnanec** upravuje zákoník práce. Podle § 7 zákoníku práce je zaměstnavatelem osoba, pro kterou se fyzická osoba zavázala k výkonu závislé práce v základním pracovněprávním vztahu. Podle § 6 zákoníku práce je zaměstnancem fyzická osoba, která se zavázala k výkonu závislé práce v základním pracovněprávním vztahu. Podle § 3 zákoníku práce jsou základními pracovněprávními vztahy pracovní poměr a právní vztahy založené dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr.

Obecným pojmem pro výkon závislé činnosti je pojem **práce**. V některých případech, kdy právní vztah, na jehož základě je zaměstnání konáno, má veřejněprávní povahu, však právní předpisy používají pojem **služba**. Jelikož pro účely samotného posuzování zdravotní způsobilosti není potřeba činit rozdíly mezi výkonem práce a výkonem služby, používá vyhláška č. 79/2013 Sb. pro oba způsoby výkonu zaměstnání pojem **práce**. Případné odlišnosti mohou vyplývat z jednotlivých odvětvových zákonů. Podle povahy právního vztahu, na jehož základě je zaměstnání vykonáváno, je tak pod tímto pojmem třeba rozumět buď výkon práce, nebo výkon služby. I v tomto komentáři bude používán pojem práce, který bude zahrnovat i službu, pokud není zjevné, že je pojednáváno pouze o práci ve smyslu pracovněprávních předpisů.

Prací se rozumí jednak závislá práce, jak ji definuje zákoník práce, vykonávaná v pracovním poměru nebo právních vztazích založených dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr a jednak práce vykonávaná v právních vztazích obdobných vztahu pracovněprávnímu. Těmito **obdobnými vztahy** se rozumějí další právní vztahy, na které se přiměřeně použije zákoník práce, ale které nejsou závislou prací (např. soudci). **Službou** se rozumí státní služba podle zákona o státní službě, služba vykonávaná příslušníky bezpečnostního sboru a příslušníky ve služebním poměru v ozbrojených silách.

Pracovnělékařské služby jsou podle § 41 zák. o spec. zdrav. službách součástí **posudkové péče**. Výstupem posudkové péče je **lékařský posudek**.

Ustanovení § 41 a násl. zák. o spec. zdrav. službách upravují pravidla vydání lékařského posudku, jeho účinky a přezkum lékařského posudku. Pracovnílékařské služby může poskytovat pouze poskytovatel uvedený v § 54 zák. o spec. zdrav. službách, tj. buď poskytovatel v oboru všeobecné praktické lékařství, nebo poskytovatel v oboru pracovní lékařství. Pouze jde-li o práce zařazené podle zákona o ochraně veřejného zdraví do první kategorie, není-li jejich součástí činnost, pro kterou právní předpisy včetně komentované vyhlášky stanoví podmínky zdravotní způsobilosti, může některé součásti pracovnílékařských služeb poskytovat registrující poskytovatel zaměstnance nebo osoby ucházející se o zaměstnání. Poskytne-li registrující poskytovatel takové součásti pracovnílékařských služeb, považuje se pro tuto činnost v rámci pracovnílékařských služeb podle § 54 odst. 3 zák. o spec. zdrav. službách za poskytovatele pracovnílékařských služeb.

Podle judikatury (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu čj. 4 Ads 81/2005-125) poskytovatel pracovnílékařských služeb poskytuje službu zaměstnavateli, aby ten mohl dostát svým povinnostem uloženým mu zákoníkem práce. Podle § 55 písm. c) zák. o spec. zdrav. službách je zaměstnavatel povinen při zařazování zaměstnanců k práci postupovat podle závěrů lékařských posudků o jejich zdravotní způsobilosti (srov. komentář k § 17).

Povinnost zajistit, aby se zaměstnanec podrobil před vznikem pracovního poměru vstupní lékařské prohlídce, stanoví § 32 zákoníku práce. U státních zaměstnanců podle zákona o státní službě se podle § 28 odst. 5 tohoto zákona provádí vstupní lékařská prohlídka poté, co je určitá osoba vybrána na určité služební místo na základě dohody mezi služebním orgánem a bezprostředním představeným. Následně může být zařazena nebo jmenována na určité služební místo. Obdobně požadavky na zdravotní způsobilost upravují další zákony o služebních poměrech, např. zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

Rozsah povinnosti zaměstnavatele zajistit vstupní lékařskou prohlídku osobě ucházející se o zaměstnání a pravidla hrazení takové vstupní lékařské prohlídky upravuje § 59 zák. o spec. zdrav. službách. Povinnost zaměstnavatele hradit ostatní pracovnílékařské služby plyne z § 58 zák. o spec. zdrav. službách.

Posuzování zdravotní způsobilosti ke vzdělávání, k tělesné výchově a sportu je upraveno v § 51 zák. o spec. zdrav. službách a podrobnosti upravuje vyhláška č. 391/2013 Sb., o zdravotní způsobilosti k tělesné výchově a sportu.